

Σήμερα “Ο Κόσμος” παρουσιάζει την εργασία της Σούλας Γιάνναρου γύρω από τη ζωή και την προσωπικότητα του μεγάλου Έλληνα πολιτικού Ίωνα Δραγούμη.

Ο Ίωνας Δραγούμης σφράγισε με τις δραστηριότητές του την πολιτική ζωή της Ελλάδας, αν και έμελλε να βρει τραγικό τέλος από τους Βενιζελικούς το 1920. Η έ-

ρευνα και η επιμέλεια του κειμένου έγινε από την εκπαιδευτικό Σούλα Γιάνναρου στα πλαίσια του Ελληνικού Ανοιχτού Πανεπιστημίου Σύδνεϋ.

ΙΩΝΑΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

(1878 - 1920)

Της Σούλας Γιάνναρου

Ο Ίωνας Δραγούμης γεννήθηκε στην Αθήνα στις 14 Σεπτεμβρίου 1878 και ήταν γιος του Στέφανου Δραγούμη, που διετέλεσε πρωθυπουργός μετά το κίνημα του 1909 στον Γουδί. Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας και το 1899 μπήκε στο διπλωματικό σώμα.

Ο νεαρός Ίωνας Δραγούμης μεγάλωσε σε ένα περιβάλλον που πίστευε στα εθνικά ιδεώδη και εμπνεόταν από ένθερμο πατριωτισμό. Οι ρίζες της εθνικιστικής του ιδεολογίας πρέπει να αναζητηθούν στο οικογενειακό του περιβάλλον και την ελληνοκεντρική του ανατροφή. Υπήρξε αγωνιστής, πατριώτης, οραματιστής και λόγιος, και κατ' άλλους, κορυφαίος εκφραστής του ακραίου ελληνικού σωβινισμού ή εθνικισμού ή πατριωτισμού, αναλόγως, βέβαια, από ποια ιδεολογία διαπνέεται κανείς.

Ήταν, δηλαδή, οπαδός του δόγματος που ασχολούνταν με τη διατήρηση της ταυτότητας και των ξεχωριστών χαρακτηριστικών του ελληνικού έθνους, καθώς επίσης ήταν θιασώτης της ανεξαρτησίας από όλες τις απόψεις του Ενιαίου Ελληνισμού και στόχευε στην ευημερία του Έθνους ως ξεχωριστού έθνους. Επίσης διακρίθηκε ως υπέρμαχος της Μεγάλης Ιδέας, του πολιτικού και εθνικού ιδεώδους που διαδόθηκε στον ελληνικό κόσμο από το δεύτερο μισό του δέκατου ένατου αιώνα, και αποτελούσε τον άξονα της εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής της Ελλάδας έως την τρίτη δεκαετία του εικοστού αιώνα.

Ζώντας και ταξιδεύοντας ως διπλωμάτης στο χώρο της Βαλκανικής και της Ρωσίας, διαπνεόταν από έναν αλυτρωτικό ελληνικό οραματισμό που διακήρυτε και δραστηριοποιούνταν στην κατεύθυνση της διεύρυνσης των ελληνικών συνόρων, ώστε αυτά να συμπεριλάβουν περιοχές με ελληνικούς πληθυσμούς που βρίσκονταν υπό ξένη κυριαρχία.

Στο πλαίσιο αυτό της πολιτικής του ιδεολογίας, σε συνεργασία με τον Παύλο Μελά, που ήταν σύζυγος της αδελφής του, οργάνωσε τις ορθόδοξες κοινότητες εναντίον των βουλγαρικών κομιτάτων, κινητοποίησε τις ελληνικές δυνάμεις και αναδείχθηκε ένθερμος απόστολος του Μακεδονικού Αγώνα. Την εποχή αυτή, αναφέρε-

ται ότι είχε συνάψει ερωτικό δεσμό με την Πηνελόπη Δέλτα. Ο ίδιος αναφερόμενος σε αυτόν (τον Μακεδονικό Αγώνα) γράφει στο βιβλίο του “Ο Ελληνισμός μου και οι Έλληνες”: “Ο καθένας πρέπει να φαντάζεται πως αυτός πρέπει να σώσει το έθνος του. Πρέπει να φαντάζεται πως από μένα μόνον εξαρτάται η σωτηρία του έθνους. Να μην κοιτάζω τι κάνουν οι άλλοι και να φαντάζομαι πως εγώ έχω το μεγάλο χρέος της σωτηρίας”, και προσθέτει: “Δουλεύω για τον Ελληνισμό. Δουλεύοντας για τον Ελληνισμό, δουλεύω για τον εαυτό μου. Γιατί μήπως είμαι εγώ διαφορετικός από τον Ελληνισμό μου;”.

Και επειδή η κυβέρνηση δεν ήθελε να σώσει το έθνος, ο Δραγούμης αναλαμβάνει να σώσει τον Ελληνισμό στη Μακεδονία με μυστική δράση (το 1902 ως πρόξενος στο Μοναστήρι σε συνεργασία με τον πατέρα του και το γαμπρό του Παύλο Μελά δημιουργεί την οργάνωση Αγώνα στη Μακεδονία). Και έτσι εκφράζοντας την απέχθειά του για την (γραικυλική) κυβέρνηση είπε: “Δεν δουλεύω για την κυβέρνηση, δουλεύω για τον Ελληνισμό. Αμα συλλογίζομαι την κυβέρνηση πέφτω, σηκώνομαι όταν νοιώθω τον Ελληνισμό. Οι ενεργητικοί άνθρωποι δεν μπορεί παρά να είναι εθνικιστές”.

Εκτός από τις ανωτέρω προαναφερθείσες δραστηριότητές του, ανέλογες πατριωτικές προσπάθειες κατέλαβε κατά τη διετία 1907-1909 στην Κωνσταντινούπολη, υπηρετώντας στην ελληνική πρεσβεία. Το 1909 βοήθησε την προπαρασκευή του πατριωτικού κινήματος. Το 1910 συνέπραξε στην ίδρυση του “Εκπαιδευτικού Ομίλου”.

Το 1911, όταν οι Ιταλοί κατέλαβαν τα Δωδεκάνησα, συγκρότησε στην Πάτμο πανδωδεκανησιακό συνέδριο, που πρόλαβε να διακηρύξει το αίτημα της ένωσης με την Ελλάδα. Το 1912, δεκανέ-

ας, υπηρέτησε στο επιτελείο του αρχιστρατήγου Κωνσταντίνου. Μαζί με τον Βίκτωρα Δουσιμάκη και τον Ιωάννη Μεταξά, στάλθηκε να διαπραγματευτεί με τον Ταχσίν Πασά την παράδοση της Θεσσαλονίκης, στην οποία και πρώτος ύψωσε την ελληνική σημαία.

Το 1914 πήγε πρεσβευτής στην Αγία Πετρούπολη, φροντίζοντας, πάλι, να οργανώσει τις ελληνικές κοινότητες της Ρωσίας.

Το 1915 βγήκε βουλευτής Φλώρινας. Το 1916 εξέδωσε το περιοδικό “Πολιτική Επιθεώρησις”. Το 1917 εξορίστηκε από τους συμμάχους στην Κορσική από όπου γύρισε το 1919 στην Αθήνα.

Ο Ίωνας, εκτός από την πολιτική του δράση, είχε ασχοληθεί και με την αρθρογραφία. Από το 1905 έως το 1915 δημοσίευσε άρθρους του στο περιοδικό “Νουμάς” με το ψευδώνυμο ΙΔΑΣ. Μεταξύ των άρθρων του ήταν τα ακόλουθα: “ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ” 1905, “ΤΟ ΕΘΝΟΣ, ΟΙ ΤΑΞΕΙΣ ΚΑΙ Ο ΕΝΑΣ” 1907, “Ο ΕΥΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΟΣ ΛΑΟΣ” 1907, και άλλα.

Επίσης, υπήρξε σπουδαίος συγγραφέας με πολλά βιβλία στο ενεργητικό του, όπως: “ΚΟΙΝΟΤΗΣ, ΕΘΝΟΣ, ΚΡΑΤΟΣ” 1923, “ΤΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ” 1925, “ΟΣΟΙ ΖΩΝΤΑΝΟΙ”, “ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΚΑΙ ΗΡΩΩΝ ΑΙΜΑ”, “ΤΟ ΣΤΑΜΑΤΗΜΑ”, “ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ”, “ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ”, “ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ”, “ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ” και “Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ”.

Θα μπορούσαμε να μιλάμε μέρες ολόκληρες για το καλλιτεχνικό έργο του Δραγούμη. Μέσα στο βιβλίο του “Ο Ελληνισμός μου και οι Έλληνες”, ο Ίωνας κάνει και προσωπικές αναφορές, λέγοντας χαρακτηριστικά: “Με λένε ξυπνητήρι και μ' αρέσει αυτό το όνομα. Ευπνώ κάθε ύπνο, ανακατώνω κάθε στάχτη, και βγάζω κάθε πνοή κουρασμένη και παίζω κάθε χορδή σιωπηλή. Ευπνώ, Ευπνώ, Ευπνώ. Δίνω τον εαυτό μου, τον σκορπώ γύρω μου και δεν ζητώ λογαριασμούς. Δεν είμαι κλεισμένο περι-

βόλι με κάγκελα σιδερένια φυλαγμένο - είμαι δημόσιος κήπος: όποιος θέλει ας έλθει να φάγει τα οπωρικά μου, να κόψει τα λουλούδια μου, να πατήσει τα λιβάδια μου, και να ευχαριστηθεί το μάτι του από την πρασινάδα, την άνοιξη και την δροσιά. Γρασίδι έχω για τα βόδια και τριφύλλι μυρωδάτο, για τ' άλογα σανό και κριθάρι, και νερό για κείνους που διψούν και ψωμί για κείνους που πεινούν. Ας έλθουν, ας έλθουν όλοι. Και ζέστη έχω για κείνους που θέλουν να ψηθούν. Είμαι διαφορετικός και ξεχωριστός από τους άλλους, αφού έρχονται σε μένα για να βρουν τροφή και ζέστη και δροσιά και πρασινάδα. Τι ανάγκη να βάλω και κάγκελα γύρω μου;”

Ο Ίωνας Δραγούμης έμελλε να βρει τραγικό τέλος από τους βενιζελικούς, συγκεκριμένα από τους άνδρες ασφαλείας του τότε αρχηγού της χωροφυλακής Εμμανουήλ Ζυμβρακάκη, την ημέρα που ο φοιτητός κυκλώνας του διχασμού παρέσυρε και έσβησε μία πραγματική ελπίδα για τον τόπο.

Τα δημιουργήματά του και η ίδια η θυσία του αποτελούν αιώνια μηνύματα και διδαχές για τον ελληνισμό και ιδιαίτερα για τους νέους της εποχής. Ειδικά σήμερα που η ευρισκόμενη σε εξέλιξη “Νέα Τάξη Πραγμάτων” αγγίζει όλο και περισσότερο την πατρίδα μας, οι ιδέες του Ίωνα Δραγούμη αντηχούν επίκαιρα, ιδίως σε όσους αντιστέκονται σε κάθε ξένη επιβουλή και στον επικίνδυνο εφησυχασμό. Σε εποχές, μάλιστα, κατά τις οποίες η επιβουλή κατά των εθνικών μας δικαιών είναι πλέον ολοφάνερη και τα πολιτικά και κοινωνικά προβλήματά της διαρκώς μεγαλώνουν, μορφές τολμηρές και αγωνιστικές όπως αυτή του Ίωνα Δραγούμη είναι πράγματι διαχρονικές.

Το ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ πιστεύοντας ότι τα μηνύματα του “Ι-ΔΑ” αποτελούν την καλύτερη παρακαταθήκη για τους νέους, προτείνει με έγγραφό του στην αρμόδια διεύθυνση του Υπουργείου Παιδείας να συμπεριληφθούν στα βιβλία της μέσης εκπαίδευσης των Νέων Ελλήνων κείμενα από τα έργα του Δραγούμη.

Τελειώνοντας, ο Ίωνας Δραγούμης δολοφονήθηκε στις 31 Ιουλίου 1920 στην Αθήνα, κοντά στους Αμπελόκηπους, όπου και στηθήκε αναμνηστική στήλη για να θυμίζει το θάνατό του. Ο Κωστής Παλαμάς στη Νεκρική Ωδή, που του αφιέρωσε, έγραψε:

“Λευκής ασβασθεί όπου έπεσες κολώνα,
(πως έπεσες γραφή να μην το λείει...)
Λευκή με της πατρίδας την εικόνα.
Μόνο εκείνη ταιριάζει να σε κλαίει”

